

LBRIS

We know
books

Nyíró József
Halhatatlan élet

Editura KEDVENC Kiadó

Székelyudvarhely 2024

ISBN 978-606-9633-28-1

Kölyök korom óta „nagyeszű”-nek csúfolnak a faluban, de ennek inkább apám az oka, – Isten nyugtassa majd, ha meghal – mert amíg iskolába jártam, addig hangsúlyoztatta, hogy neki milyen nagyeszű fia van, amíg rajtam száradt a név. Három esztendő mulva mégis kivett a diákiskolából, mert kiderült, hogy minden esztendő egy ökör árába kerül, márpedig bolond ember, aki bizonytalan életű, apró kölykét többre tartja az ökörnél. Zsenge koromban a három ökröt sem hálálhattam meg túlságosan, mert édesapám, ha megharagszik, most is azt szokta mondani, hogy „Hej te Dani, be Bojzás Kös Dani! Ha nekem annaki-dején eszem lett volna, most te nem volnál a világon!” ... Szegény feje azonban nem tagadhatja le, hogy a világon vagyok, mert olyan szép szál legénnyé cseperedtem, hogy ahány leány a faluban, mind sikoltva állott meg a látomra, mikor hazajöttem a katonaságtól. Ennek is apám szerette volna hasznát látni, s az én szép piros arccommal a birtokát szaporítani, de nekem olyan bolond a természetem, hogy jóra, bajra, mindenre csak kacagok, s a házassításra azt találtam mondani az öregnek, hogy amíg a nagy szerelem miatt a feszes harisnya meg nem huttyan az inamon, addig nekem hagyjon békét.

– Adott nekem az Isten ész! – fittyentetem.

– Igen, de csak a hígjából! – mérgelődött apám. – Sokra nem mégy vele, ha én nem adok birtokot hozzá!

– Mikor a kicsiből sokat tud adni, abbahelybe megházasodom! – vágtam vissza.

– Tisztöld az életet, Dani! – emelte száraz ujját az otrom elé az én öregem.

Hirtelenében azonban meggondolta, hogy ezen a mocskon, amit életnek nevezünk, nincs sok tisztelnivaló, s nemcsak én, ő is elkacagta magát, mert tulajdonképpen ő is csak olyan jókedvű, mókás, furfangos, tréfacsináló, kolontos, mint én. Tőle örököltem a bolond természetemet. Többet nem hozta elé a házasságot, de folyton példázódott, hogy milyen nagy dolog a fehérnép, s ki sem lehet mondani azt az érzést, mikor az ember szerettiben a hóna alá szorítja a szeretőjét, s a lelkem-

nek az ánitattól felakad a szeme, a toroka úgy lüktet a forróságtól, mint a tikadt madaré, a férfi szíve pedig olyan lesz, mint a virágos maező, a csókról nem is beszélve. Még csettintett is a szájával, hogy gusztust csináljon hozzá, s ez olyan furcsa volt, hogy nem lehet megállni kacagás nélkül, mire apám mérgesen ismét rám támadt:

– Mire vársz? ... Mi akarsz lenni?

– Préfektus! – mókáztam illedelmesen.

– No, ha préfektus, akkor ki a házamból! – csapott el. – Takarodj a vármegyeházába! A préfektusnak ott a helye!... Hová még? – ijedett meg, mikor úgy tettem, mintha mennék.

– Szeretőt keresni! – bosszantottam. – Csak előbb megfőzöm az ebédet, mert mindjárt dél van.

A főzésre még boldogult édesanyám szoktatott volt rá. – „Sohasem tudod, mikor veszed hasznát! – szokta mondani – Isten őrizzen tőle, de még a tömlöcben is jó dolgod lesz, ha főzni tudsz, mert megtesznek szakácsnak, s a szenvedés helyett meghízol, megpirosodol, mint az esperest úr!

Apámnak azonban sohasem tetszett ez az én tudományom, mert nem „férfiembernek való”.

– Meglátod, akkora csicset eresztesz a platten mellett, hogy leér az öledbe! – véleményezte, de aztán, hogy a mult aratáskor port hintettünk szegény édesanyámra, belenyúgodott, mert ő is hasznát látta a gazdasszonykodásomnak.

Legénybarátaim eleinte még mondogatták, hogy: „Jere, csókolj meg, te szép leány!” – de később még irigyelték is a tudományomat, mert a katonaságnál a román tisztek előre szalutáltak, hogy a főzésnél kedvezzek nekik, s későbbben az úri vadászoknál is szépen kerestem vele. Ami pedig pénzt hoz, azt meg kell becsülni. Csak a fehérepeknek nem tudtam megfellecni, mert volt köztük olyan is, aki szemembe mondta: „Bolond vagy te, Dani, hogy az urakra, s nem reám pazarolod a szájad ízit!”

Tudtam én azonban, hogy mit csinállok. Ha főzni nem tudok, apám kénytelen lesz vagy a házhoz venni valakit, vagy megházasodni. Az

egyik kilopná még a szemünket is, a másik engem hajhászna el a háztól, s úgy kihasználvezne a jussomból, hogy nézhetném az eget. A veszedelem nagy, mert túlságosan megvan apámban a hajlam a fehérnéphez. Feketék a csontjai a vénségtől, de most is langalnak, ha közel kerül hozzájuk, s két apadt szeme egészen kihólyagosodik a láttukra. Különösen így tavaszidőn kell ügyelgetnem a kődorgásaira, mert szívesen megbúvik az éccaka szárnya alatt. Maga is szégyenli azt a dísztelen, második legénykedést, mert nincs a faluban az a lábánvaló, örökös tűz mellett száradt vénasszony, aki ne számítana rá, s ne számítgálná magában, hogy apámnak még hány esztendeje lehet hátra. Eléggé resteltem, hogy így van, de mit csináljak. Ott hadt jáccódjék a lelkem!

Néhány esztendővel ezelőtt még azzal fenyegetőzött, hogy addig meg nem hal, amíg az első szeretőmet el nem üti a kezemről, de most már éccaka is azt sóhajtozza, hogy – „Onoka héne, te Dani! Onoka!...”

– Reggel említse meg, de most hagyjon aludni! – fordulok ilyenkor mérgesen a másik oldalamra.

– Bár te merednél meg reggelig! – szontyolodik el apám. Így vesződünk egymással esztendő óta.

Valamelyik nap a plébános urat is a nyakamra szalasztotta, aki legalább félórát dicsérgette, kínálgatta a szent házasságot, hogy az milyen szép találmány s a békés családi életnél a földön semmi jobb nincs, hogy az milyen nagy magyar kötelesség, különösen ma, a kisebbségi sorsban, s gondold meg, Dani fiam, hogy hármias bünt követsz el: Isten, a néped és a családod ellen, hogy a negyediket ne is említsem, amit magad ellen vétesz... Apám bólogat, hogy milyen szűnigaza van a tisztlendőúrnak, én azonban megkérdem:

– Hitet merne tenni az esperest úr a mellett, amit mondott?

– Hitet, fiam, hitet! Szent meggyőződéseml

– No, akkor cseréljünk gúnyát, – kacagok – hogy mind a ketten köverhessük a meggyőződésünket! Így leforráztam a papot.

– Nekem már késő, fiam! – gyönyörködik bennem.

– Életemben ilyen legényt nem láttam! – keseredik el apám, s behorpad az arca a gondtól. – Ez nem természetes! Nem természetes!

– Majd eljön az ő ideje is! – vigasztalja Isten embere. – No, Istennek ajánlom, kurátor ur! – emelkedik is a székről, mert igazgatósági ülés van a szövetkezetben, s így is túlságosan itt felejtette magát.

Nagy, testes ember az esperes úr, aki a sietségtől nem kap tudógyuladást, de minék is siessen, hiszen minden lépés úgyis közelebb visz a halálhoz, minék engedjen a kényelméből, s az igazgatósági tagok várhatnak. Az még jó is a tekintélynek.

Szegény öregem olyan holdogtalanul imbolyog a pap nyomában hogy a szájamhoz kell kapnom a markomat, nehogy kitörjön a kacagás, s alig várom, hogy újból négy szemközt maradjak apámmal és kiöntsem a jókedvemet előtte, hogy így felsült a pappal.

Nézek ki az ablakon, s hát látom, hogy még mindig a kapuban diskurálnak. Azt mondják erről a mi papunkról, hogy nálánál értelmesebb, tapasztaltabb, az élet zezugaiban jártasabb ember nincs a környéken, de most akár le is térdelhetne apám elé, akkor se bírna lelket önteni bele, olyan morcos, s csak a bajsztát nézi szótlanul, mint az alvó macska.

Mit beszéltek a pappal, mit nem, azt nem tudom, de apám e perctől kezdve úgy tett, mintha a világon se volna, csak imbolygott álmodozva, mint a barát az üres templomban. Tudtam, hogy valamin töri a fejét, de nem volt időm vele bibelődni, mert szántani kellett menni, ekét, boronát előkészíteni.

Reggel azonban látom, hogy apám nem mozdul, csak a cseregére kitett kezét nézi, mintha azt várná, hogy fehéredjék.

– Csak nem beteg? – szólok hozzá – Bujjon fel az ágyból!

– Én már többet fel nem kelek! – pihegi. – Hivasd ide keresztanyádat, hogy legyen, aki gondomat viselje... Már nem sokáig kell!

Nem volt mit tenni, özvegy keresztanyám után küldtem. A szántás ne maradhat el, én pedig nem siránkozhatom naphosszat az apám ágya lábánál.

Mire a szememet elpillantottam volna, már ott is volt keresztanyám. Az első dolga az volt, hogy reám támadt:

– Te apagyilkos! Az utolsó pillanatban kell értem küldeni? Azt vá-

rod, hogy szegény apád elhagyottan megmaradjon? Neveljen az ember gyermeket a más világban!... Hogy vagy, lelkem Ignácóm? – omlott rá a betegre, a fejét egészen befúrta az apám álla alá. – Senkid sincs, kicsid árvám! Az sincs, aki egy kanál vizet adjon utolsó órádon! Jaj, beh meglátogatott az Isten, édes Ignácóm!

Tapogatta, simogatta, ajnározta, kényeztette, megkönnyezte, vigasztalta, a szívét súrolgatta, s olyan közel hajlott a szájához, hogy nincs az az emberi lélek, aki ki mert volna jönni rajta. Keresztanyám láttára az is ijedten ugrott volna vissza a testibe.

Kíváncsian lestem, hogy mit fog mondani mindehhez apám, de szegény csak sápadozott és a verejték kiült a homlokára.

– Mit tárod itt a szádat? – vett észre újra keresztanyám. – Délben akarsz szántani menni? Eredj s végezd a dogodat! Elég bajt csináltál már, ne izgasd ezt a szerencsétlen beteget!

Vállat vontam, s ott hagytam őket.

Van nekünk egy négyvékás ptyókaföldünk Szénacsür tetején. Azal küszködtem egész nap. Köves, mocskos hely, s olyan messzi van, hogy megvénül az ember, amíg odaér. Sebesre szántottam a tenyereimet, az ing megbővült a hátamon a fáradságtól, s amíg itt én rontom magam, apám kíméletesen a lábait nyújtóztatja az ágyban. Kifogytam a béktúrésból és meg sem vártam, hogy az est elálmosodjék, hazamentem.

Alig igazodtam be azonban az ekével a kapun, hát jön szembe kisírt szemmel keresztanyám.

– Csak nincs valami nagy baj? – hökkenek meg.

– Apád jegyzőt hívatott! – szepegi keresztanyám, lüktető hassal.

Ha a falusi ember papot hívat, akkor csak legfeljebb meghal, de ha jegyzőt, akkor végrendelkezik.

– Szóval kitagadott – nehezült el a mellem.

– A haszonélvezetet fenntartotta neked, – szípig a vénasszony – de csak addig, amíg a fehérneptől tartózkodol, amíg meg nem házasodol. Miért nem fogadtál szót apádnak? Most aztán választhatsz a birtok és a szerelem közt.

Az apró ördög bennem is mozogni kezdett. De a csütörtököt apámnak. Csak azért se hagyom magam.

– Már választottam! – szántam el magamat.

– Melyiket te? – csillan fel az öregasszony.

– A szerelmet!...

– Hiszen azt sem tudod, hogy mire való a szerelem!

– Az arra, hogy az ember félrehajtott szarvval lépjék ki a saját kapuján! – botránkoztattam meg keresztanyámat.

– Jobb lett volna, ha kiejtelek a pólyából, mikor keresztelni vittelek! – mondotta szent meggyőződéssel.

– Ne prézsmítáljon, hanem hozza ki az innapi gúnyámat!

– Te, mit akarsz?

– Megyek guzsalyosba!

– Ne menjen el a szépeszed, Dani fiam! – istált keresztanyám. – Ne

dobd el meggondolatlanul magadtól azt a szép birtokot! Egye meg a fene, amennyi fehérnép van a világon! Ahogy a nyak nyúlik, a szerelem rúlik, s a sok gond, baj megmarad. Ne menj sehova, lelkem! Nehogy valami bolondot csinálj. Úgysem természeted a szerelem. Hóttodig élvezheted azt a szép birtokot. Nóc hold, nyolc hold mindenképpen! Fogadj szót keresztanyádnak! Anyád helyett anyád vagyok. Szegény Mári is azt mondaná, ha élne...

– A harisnyámat, s a vikszos csizmámat! – riasztottam a vén de-
nevért.

Keresztanyám belátta, hogy nincs apelláta. Olyan lett, mint a ham-
mába hótt gyertya. Szomorúan nézte végig, amíg megmosdom a kút-
nál, s felöltözöm. Csak akkor vetette oda mérgesen, mikor az utolsó-
sántítottam a harisnyámon, hogy feszesen álljon:

– Mehetsz jómadár, mert tisztességes leány nem áll szóba veled,
csak az afféle kúduz, akinek bolhacsípésből van a gyöngy a nyakán.

– Majd elvállik! – vágtam be magam mögött a kaput.

Akkor még nem tudtam, hogy szándékosan rendezték az egész
dolgot, ismerte apám a természetemet, s tudta, hogy ha eltílt a leá-
nyoktól, csak azért is megházasodom. A betegséget is ezért színelte a
nagy ravasz.

Ezt akkor mind nem tudtam, csak nagyhevesen kiléptem az útra, s
csak akkor jutott eszembe, hogy tulajdonképpen nincs is, akihez men-
jek. Töprengtem a nagyüstökű házak közt, hogy most miáfenét csi-
náljak, merre, hova legyek el, mert választott szeretőm sohasem volt.
Hol ezt csibbedtem meg, hol abban gyönyörködtem, de csak annyira,
hogy meg ne ártson a hájajnak, s az álmomnak. Olyan közel egyet se
engedtem magamhoz, hogy belehazudjék a fülembé. Óvatosnak kell
lenni, mert ha csak a félkarod árnyékába ereszted a fehérnépet, mind-
járt forró lesz tőle, s a két nagy szeem úgy elfátyolosodik, mintha tetsz-
halott volna és csak annyit tud mondani: „No, Dani, ne!” – s közben
tanszít le a lábadról, úgy húzódik hozzád. Erre te olyan boldogtalan
szamárt vagy, hogy még azt kérded: „Szeretsz?” – mikor láthatnád, ha
kakasvakságban nem szenvednél, hogy az egész fehérnép olyan kábult,
mint a vadpáva, s csak félesztendő mulva veszed észre, hogy kit vettél

el, de akkorra a füled megvékonyodik, mint a szivarpapíros, s mással hozatod ki a házból a sapkádát, hogy ne is lásd a drága párodát. Hát ezért kell meggondolnom, hogy kihez szúrom be az orromat.

Szivart sirítettem, s kezdtem számba venni a falu lányait. Azt tartották a régiek, hogy szemre, fontra s dologra találjon a feleség.

– Jó szabály, a Pilátusát! – tetszett nekem is.

Szemte itt volna Bara Julika. Alig tizennyolcesztendő, madárhúsú, arányos, szemérmes, mostütököző-mellű, tiszta gyermek még és olyan fehér, mintha minden reggel apácafátyollal törülköznék... Nem nekemvaló. Üveg alatt kell őt meg tartani. Az anyja is sajnálja reggel felköltetni, olyan törekeny. Ne hordozhatom egy életen keresztül a kalapomban, mint a virágot. Nem nekem való.

Fontra itt volna a Béla Tamás korosabb leánya, Zsuzsa. Nála a terjedelmet s az erőt nem sajnálta a Teremtő. A sarkához veri a legényeket, s akkora, hogy a mezőn egy szűkebb család megebédelhetne az árnyékában.

Vagyona, jó kacagása, mindene van, de ő is inkább özvegy embernek való.

Dologra nézvést olyan senki sincs hét faluban, mint a Miklós István árvája, Mária. Az élet őt már kitanított. Komoly, jólelkű, s csak a napra haragszik, mert kurta, s nem lehet eleget dolgozni. Valami vagyonszája is van, de olyan példacsúf szegény, hogy a láttára még a ló is felhorkan.

Éppen azon kacagtam magamban, hogy mit szólna hozzá apám, ha megtréfálnám, s menyének tenném Miklós Márit, mikor a setétben belém ütközik a pajtásom, Tóth Feri.

– Te itt mit csinálsz egyedül? – lepődik meg.

– Házasodom.

– Mióta?

– Van félórája.

– Veled mi történt? – hökken meg. Mondom, hogy mi történt.

Kicsit erről is, túl is megvakarja a fejét, de azt mondja:

– Jere velem!

– Hova te?

– Tudok egy leányt. Neked valót.

– Ki az, te?

– Azzal te ne törődj, csak jere!

Iklatunk le szótianul Alszegbe, s hát a Mihók Véri ablakánál áll meg velem.

– De hiszen ő a te szeretőd! – ütköztem meg.

– Egy szót se szólj! ... Ilyen leány nincs több a faluban!

Észhez sem térhettem, már meg is koccintotta az ablakot, maga pedig elillant onnan. Alig pillantok Feri után, a leány már ott is van az ablakban. Elhűl, mintha kísértetet látna.

– Szentkereszt legyen velünk, csak nem te vagy, Dani?

– Ez én – bátorítom. – Hozzád jöttem.

– Hozzám?

– Becsületes szándékkal... Ha odaérnék a szívünk, elvennélek feleségül.

– Feleségül? – csapja össze a kezét. – Meg akarsz házasodni? Te?...

Vagy a világ változott meg, vagy az én eszem ment el!

– Ha lehet, szokjál hozzá! – biztatom. Egyik ámulatból a másikba esik.

– Te, mit ettél vacsorára?

– Én biza csürkeárnyékot! – mondom, mert akkor jut eszembe, hogy nagymérgemben nem is vacsoráztam.

– Akkor süttesd mással ezután is a csürkeárnyékot, mert én nem megyek hozzád feleségül! – húzódott el a kezem ügyéből.

– Azért mert apám kitagadott? – keseredett meg a nyál a szájam-ban. – Ha nincs vagyom, nem kell a legény.

– Nem azért.

– Hát miért?

– Mert én Tóth Ferinek vagyok a mátkája. Azért!... Mert őt szeretem tiszta szívemből, igaz lelkemből, s olyan legény nem jöhet, akivel őt én felcserélném. Azért!

– S hátha már itthagytott?